

„EDINOST“

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torkih, četrtek in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— . . . 4.50 za pol leta . . . 6.— . . . 9.— za vsa leta . . . 12.— . . . 18.—

Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč. izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Oglasi se računne po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javno zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravišče ulica Molino picolo hšt. 3. II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprta reklama cije se prosto poštnine.

„v ednosti je moč“.

Družba sv. Cirila in Metoda za Istro.

(Zvršetek.)

Govor predsednika dra. Dinka Vitezića je bil vsprejet posebnim odobravanjem. Dr. Laginja je predlagal, naj skupščina posebnim zadovoljstvom vzame na znanje ta govor, v katerem je sumarno naslikano stanje družbe in zanosno načrtana potreba iste.

Dr. Laginja je čital za tem poročilo blagajnika. Označil je dohodke, stroške in imovino družbe. Skupščina je burno pozdravljala dra. Laginjo, zahvaljuje se mu na toli velikem trudu, potrebnem za tako delo. Radi nedostatka prostora ne moremo natisniti tega izbornega in razsežnega poročila. Pa saj je že predsednik družbe v svojem govoru navel glavne številke o dohodkih in stroških, z druge strani pa se to poročilo itak posebej natisne. Iz istega vzroka ne priobčimo tu niti poročila tajnikovega, koje poročilo, sestavljeno navdušenjem, je prečital člen nadzorovalnega odbora, g. Kazimir Jeludič.

V imenu nadzorovalnega odseka je g. Vekoslav Spinčić prečital kratko poročilo tega odseka. Iz tega poročila je razvidno, da je odsek dne 16. julija pregledal blagajno, knjige in zapisnike sej ter je našel vse v najlepšem redu. Predlagal je na to, naj se poročili tajnika in blagajnika vzameta na znanje, a ravnateljstvu naj se da absolutorij za leto 1895. Skupščina je vsprejela ta predlog soglasno.

Ravnateljstvo se je popolnilo tako, da so bili izvoljeni v isto gg. dr. M. Fabijanič, Anton Simonič, pomorski kapetan in posestnik ter Ljudevit Cikovič, kapelan.

Soglasno se je vsprejel predlog dra. Dinka Trinajstića in dra. M. Laginje, da se odpošlje toliko ministerstvu za uk in bogočastje, kolikor ministru predsedniku prošnja za ustrojeno gimnazija s hrvatskim učnim jezikom v Pazinu; istotako se je vsprejel predlog dra. M. Trinajstića, da se istima gospodoma ministroma odpošlje prošnja, da ukreneta primerno v prosvah ljudskega šolstva hrvatskega in slovenskega naroda v Istri. S tem se naša

družba pridruži vsem onim prošnjam, ki so jih naše občine že opetovano odposlale na šolske oblasti, ter prosi gosp. ministra, da dasta izvršiti ono, kar že toliko let zahtevajo naši poslanci v deželni in državnem zboru, in kar je tudi že vsprejela poslanska zbornica glede hrvatskega gimnazija in glede ljudskega šolstva v Istri; ono, česar potrebo, opravičeno in zakonito, priznavajo že vsi oni, ki pošteno mislijo z naobrazbo naroda.

Gosp. Lacko Križ povdarja potrebo ljudske šole v Pulji, kjer je toliko našega naroda, kjer se jeden celi del mesta po svojih prebivalcih nazivlje „Croazia“. Pravi, da je nujnejša potreba, da se tam ustanovi hrvatska ljudska šola, nego pa na selih, kjer otroci sicer res zaostajajo, ali se vendar ne raznarodujejo. Skupščina priporoča ravnateljstvu in tudi podružnici puljski, naj delata na to, da se v Pulju čim preje ustanovi vsaj jedna ljudska šola s hrvatskim učnim jezikom.

Gosp. dr. Dinko Trinajstić priporoča, da se v družbi čim preje uvede poslovanje s poštnimi položki.

Na predlog gg. Križa in dr. Laginje stavlja se v zapisnik zahvala vsem, ki so se zanimali za družbo, zlasti pa gg. R. Kataliniću-Jeretovu v Zadru in Antonu Volariću na Reki, ki sta doposlala družbi razmerno zares velikih svot.

Na predlog p. Vekoslava Spinčića in po kratki razpravi koje so se udeležili gg. Slavoj Jenko, dr. Laginja in Lacko Križ, odločilo se je, da ravnateljstvo more sezvati skupščino tudi v koje drugo mesto izven Opatije. Menenja, kje naj bi se vršila prihodnja skupščina, so različna, vsled česar se priporoča ravnateljstvu, da stvar dobro premisli, potem pa naj odloči, kakor se mu bode videlo najbolje.

Na predlog g. drda. Korace izreka se v zapisniku zahvala ravnateljstvu za njegovo poslovanje.

G. predsednik je zaključil skupščino pozvavši skupščinarje na vslik: Živio Fran Josip I! — kojemu vskliku se je skupščina odzvala oduševljeno.

se naj ne sramuje, pač pa s tem ponaša, kakor se menda ponaša s simpatijami delavcev tudi g. Fr. Govekar . . .

Iz tega delavcem posvečenega razdelka bi prepisal najrajši vseh sedem — (zakaj takó malo?) — pesni, kajti vse so polne najglobljega razumevanja delavskih teženj in čustvovanja z delavskimi britkostmi. Navedem pa naj le kos zadnje, naslovljene „Večerna molitev siromakova“, ki se glasi:

„Beračev Bog in bogatinov!
Ti veš, kakó se mi godi.
Olajšaj mi življenja breme!
Pretežke me teró skrbí.

Ah, prva skrb in misel prva —
To kruh je, ko se prebudim;
In skrb poslednja — kruh vsakdanji,
Ko zvečer truden ves zaspim.

In ko ubijam se pri delu,
Ko kaplje vroč mi s čela znoj,
Na ženo mislim, na otroke,
Na grenki njihov kruh in svoj.

In kaj — skrbí me — če prezgodaj
Mi obnemorejo roké?

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 4. avgusta 1896.

Državna pomoč kranjski deželi. Državni zak. list objavil je zakon gledé dovolitve državnega posojila kranjski deželi povodom potresa o Veliki noči 1895. leta. Ta zakon slove: „Pritrjenjem obeh zbornic državnega zbora določam: §. 1. Pooblaščujem Svojo vladu, da izplača kranjski deželi vsled potresa, ki je bil leta 1895. za doli navedene svrhe iz državnih sredstev posojilo 1.500.000 gld., koje naj se obrestuje s 3%. Od te svote naj se vporabi 550.000 gld. za poprave deželnih poslopij, 450.000 gld. za 3% posojilo mestni občini Ljubljanski v dotacijo zaklada za regulacijo mesta in 500.000 gld. v ta namen, da se dovoli 3% posojilo potrebnim lastnikom takih hiš v Ljubljani in na Kranjskem sploh, katerim je potres hiše porušil ali pa poškodoval. — §. 2. Skupna svota 1.500.000 gld. stavi se deželi na razpoloženje v treh letnih obrokih po 500.000 gld. leta 1896, 1897. in 1898. V ta namen dovoljuje se vladi dodatni kredit 500.000 gld. k proračunu za leto 1896., zaglavje „Splošna uprava blagajn“. Ostala dva obroka po 500.000 gold. uvrstiti je v državna proračuna za leto 1897. in 1898. — §. 3. To posojilo 1.500.000 gld. vrniti je v dvajsetih enakih letnih obrokih, kojih prvi zapade dne 1. jannvarja 1901. — §. 4. Vsi pravni spisi, uloge, uknjižbe in uradovanja o tem posojilu, kakor tudi o posojilih, izplačanih iz istega občini Ljubljanski in zasebnikom, so prosti pristojbin in kolkov. — §. 5. Ta zakon stopi z dnevom objave v veljavo. Ministra za notranje stvari in za finance imata nalog izvršiti ga.

Posledice madjarske politike. V dokaz, kako pogubno deluje madjarski upliv za koristi avstrijske monarhije, navaja „Deutsches Volksblatt“ od dne 2. avgusta nastopno izjavo svetovaleca trgovinske komore dunajske, Haardta. Na opazko namreč, da avstrijska politika ni priljubljena na Vztoku, je izjavil omenjeni svetovalec nastopno: Prosim, gospodje moji, da ne bi premalo uvaževali tega Nedavno temu sem bil na Romunskem. Tu je zavladala po vseh kneževinah

Kaj s svojci ljubimi počel bi?
Glad pride v hišo, smrt? — Gorjé!

No, jaz ne molim le za sebe —
O Bog! sebičnik nisem tak —
Za siromake vse te prosim,
Trpin se smili meni vsak....

Če bi imel kaj pripomniti temu oddelku Aškerčevih poezij, bila bi le prošnja do g. pesnika: Pomnožite — podesetorite to „pesmarico“! — Drugi del knjige obsega: balade, legende in romance. Vendar te pripovedne pesni niso le verzificirane povesti, verzificirani zgodovinski dogodki ali ljudskonarodni motivi... epski del teh Aškerčevih poezij ima skoro vedno — tendenco. Mnogo mej njimi je polemičnih, političnih, socialno reformatoričnih in — religiozno filozofičnih... večino prevevata sarkazen in cinizem. Aškerc je pač sila strupen satirik in duhovit kritik!

Razupitemu kritikastru in estetiku, ki se je zaletaval tudi že v njegove I. „Romance in balade“, zasolil jo je Aškerc posebno z dvema rezkima, pol šaljivima pesmima, kateri sta „drvišu Mahmudu“ zvenele izvestno dolgo po ušesih. (Pride še.)

PODLISTEK.

3

Lirske in epske poezije.

Napisal A. Aškerc.

Izvestno jeden najlepših in najprisirčnejših mi delov te prekrasne knjižice pa je „Iz pesmarice neznanega siromaka“.

Italijanski delavci imajo svojo divno, pač nedosežno pesnico, gospico Ado Negri*).... Čehi duhovitega Svat. Čeha.... Nemci Lud. Palmerja.... slovenski delavci pa Ant. Aškerc. Na to je Aškerc lahko ponosen navzlic bedastim in smešnim napadom od strani — izvestnih gospodov, ki čutijo gorko le za svoj žep, a za skrbí in bóje povsod kruto tlačnega in neusmiljeno izrabljeganega delavca nimajo srca. G. Aškerc ljubijo in navdušeno hvalijo slovenski delavci, česar

*) Ali res ni najti mej nami dobrega pesnika, ki bi prevel vsaj najlepše pesni iz Negrinih prekrasnih zbirk „Fatalità“ in „Tempeste“, ter nam jih podal v okusnem zvezku? Koliko novih motivov bi razkril nekaterim našim ubogim lirikom, kakó duhovito knjigo bi dobila sloven. inteligencija in kakó veselí bi je bili zlasti naši omikani delavci in prosvetljene delavke! — G. Andr. Gabršček je podjeten mož, kakoršnih nam nujno manjka. Do njega se obračam, da ukrene zopet kaj koristnega i za — delavce!

Op. dop.

obdunavskih taka ogorčenost proti monarhiji avstro-ogerski, da ob enakih pogojih imajo vedno drugi prednost. To je nasledek temu, da smo tako slabotni glede na krivice, ki jih provzroča Ogerska tem deželam. Ogerska jim izpodrezuje življenja žilo in potem naj bi te dežele mirno gledale ter igrale ulogo pokornega sluga? Tega ne store!

Krečansko vprašanje. Z Dunaja javljajo včerajšnjega dne: „Avstro-ogerska vojna ladija „Maria Theresia“ priplula je danes pred Kanejo.“

Revolucijski odbor na Kreti naročil je svojim zastopnikom v Atenah, da naj se prično pogajati s tamošnjim srednjim odborom, da bi se proglasilo Kreto zopet združeno z Grško. Naročil jim je tudi, da nabavijo dva pečata, jednega z napisom: „Revolucijski zbor Krečanov“, drugega pa z napisom „Začasna vlada na Kreti“.

Med grškim kraljem in njegovimi ministri navstala so baje nesporazumljenja glede krečanskega in makedonskega vprašanja. Temu nesporazumljenju je v prvi vrsti vzrok izjava turške vlade, ki govori o sovraštvu Grške nasproti Turčiji. Kralj Jurij je naročil ministerskemu predsedniku Delijaunisu, naj postopa takó, da se bode vlada vedla korektno. Delijannis pa je izjavil, da ne more tirati Turški prijazne politike, kajti vsa Grška stoji na strani Krečanov. Dodal je baje še, da v takem slučaju ne bi samo prišel ob popularnost, ampak da bi utegnil celo zaglaviti. Podal je svojo ostavko, toda kralj Jurij je ni vsprejel.

O zvezi slovanskih držav na Balkanu povdarja imenitni list „Nord“: 1.) da Rusija ni provzročila niti pospeševala te zveze, 2.) da o pobratenju slovanskih držav na Balkanu se je uloga Rusije omejila na to, da je priporočala politikom in glavarjem držav, naj se približajo prijateljski drug drugemu, 3.) da je tako zbližanje med Črnogoro, Srbijo in Bolgarijo gotova stvar, zveza pa, o kateri govore v Budimpešti in na Dunaju, se še ni sklenila.

Vrenje v Makedoniji. Z Dunaja poročajo, da se je v mestu Volo zenoval revolucijski odsek. Število upornikov silno narašča od dne do dne.

V očigled vsemu temu se pa turška vlada vendar ne more odločiti do nobenega koraka, da bi — ne z nasiljem — ampak z odstranjenjem kričečih nedostatkov, vsaj začasno pomirila razburjene duhove.

Menelik in kronanje ruskega carja. „Tribuna“ je dobila iz Masave obširno brzojavno poročilo o dogodkih petdesetorice vojakov, koje je Menelik izročil Rusu Leontijevu, da jih v proslavo kronanja ruskega carja spusti na svobodo. Vojaki sami pravijo, da se je jako dobro postopalo z njimi. V Džibutih srečali so papeževga odposlanca Macaria, ki je dal vsakemu po dva tolarja in jim je podelil papežev blagoslov. Tam so jih vsprejeli italijanski major Nerazini in francoske oblasti. Na svečanem obedu zahvalil je jeden podčastnikov Leontijeva na vsem dobrem. Leontijev je pohvalil vztrajnost in disciplino poverjenih mu ljudij ter je zaključil z vsklikom „Živela Italija!“

Ta „barbarska“ Rusija je že marsikomu storila — dobro.

Sedaj so bili na vrsti italijanski vojaki.

Še nekaj o atentatu na Stambulov grob. V današnjem zjutranjem izdanju objavili smo med najnovejšimi vestmi brzojavko, glasom katere je nekdo vrgel bombo na Stambulov grob. Berolinski agenciji „Wolff“ došlo je pa o tem „atentatu“ iz Sredca to-le poročilo: „Stambulov grob bil je posvečen pred 14 dnevi. Nepoznani zlikovci odnesli so te dni spominski kamen. Policija uvela je nadzorovanje na pokopališču.“

Ta brzojavka torej ne govori ničesar o „bombi“.

Zasluzena kazen. Naši čitatelji se še spominjajo, koliko hrupa je bilo po vsej Evropi, ko je Anglež Jameson se svojimi vojniki udrl v južnoafriško republiko Transvaal. To nasilstvo, izvirajoče iz svetovnoznane lakomnosti angleške, je provzročilo splošno ogorčenje, toliko, da je Nemčija upravljalno demonstrativno nastopila proti Angleški, in so mnogi mislili celo, da utegne priti do resnih zapletenj. Toda oni napad se ni posrečil in za Angleško se je škodi pridružil še zasmeh. Dolgo že se ni Angleška tako kompromitovala kakor v

tej aféri. Dne 15. m. m. izvršilo se je pred londonskim sodiščem to poglavje najnoveje južnoafriške zgodovine. In reči moramo, da na čast angleškemu porotnikom. Isti se namreč niso dali premotiti s tem, ker se je Jamesonov nesrečni čin svojedobno proslavljal v angleški javnosti kakor slavno delo junaškega sina mogočnega Albiona, ampak sledili so svoji vesti, ki jim je rekla, da čin Jamesonov ni imel nikake pravne podlage in je bil čin nagega nasilja, čin posezanja po tuji lasti, torej nemoralen in po takem tudi kazniv čin. Porotniki v Londonu so proglasili Jamesona krivim, a lord-vrhni sodnik prisodil je istemu in njegovim tovarišem zares zaslužen kazen. Jameson sam je dobil 15 mesecev ječe. A tudi angleška javnost se ne kaže ni najmanje ozlovoljeno radi te obsodbe, uvidela je menda, da so Jameson in tovariši le škodovali angleški politiki v južni Afriki. Angleži so namreč jako praktični možje, vsikdar se postavljajo na ono stališče, na koje jih sili — žep. Da se je Jamesonu posrečilo nameravati nasilje in da je republiko transvaalsko z nasiljem potlačil v odvisnost od Angleške, to bi ga bili proslavljali in kakor triumfator bi se bil vračal v domovino. Vest angleške diplomacije je od nekda jako elastična, in tudi v tem slučaju bi se bili bore malo brigali za to, da so se poslužili nemoralnega sredstva, da so zagrešili mednarodno tatvino. Tako pa, ker se je namera Jamesonova razbila ob odločnosti in hrabrosti domačinov, umaknili so se lepo, prepustivši junaka Jamesona odločeni mu 15 mesečni temnici. S to obsodbo so se sicer Angleži pokazali pred Evropo v nekoliko ugodnejši luči, ali vso škodo jim ista vendar ne more popraviti, kajti neuspeh Jamesonov je vzbudil v Afriki nezaupanje do velike Britanije in je tudi vspodbudil rod Matabelov, da so se vzdignili proti angleškemu gospodstvu. Te vstaje niso Angleži mogli udušiti do današnjega dne.

Različne vesti.

Mestni svet tržaški. Kakor smo bili sporočili, bila bi naj sinoči kljub počitnicam javna seja mestnega sveta. Seje pa ni bilo, kajti došlo je premalo svetovalcev in zbor ni bil sklepčen.

Tekom tega tedna skličejo svetovalce zopet v sejo.

„Tržaškega Sokola“ slavnost vršila se je minolo nedeljo na prelep način, le žal, da se ni dovršila radi muhavosti vremena. Načelnštvo je bilo v veliki zadregi, da-li naj odloži slavnost ali ne. Slednjič, ko se je popoldne vendar toliko obrnilo na bolje, da se je bilo nadejati, da vendar ne bode deževalo, odločil je odbor, da se bode veselica vršila. Računal pa je na pičlo udeležbo z oziranjem na nestanovitnost vremena. — No v tem pogledu se je pokazal preveč pesimistiškega, kajti razmerno jako dobra udeležba je pokazala, da so simpatije, ki jih uživa naš „Sokol“, močnejše, nego vse nadlegovanje nemilega vremena. Došlo je toliko ljudij, kolikor jih nismo pričakovali. Vspored se je vršil lepo in gladko do 7 točke. Veteranska godba je svirala skoro same slovanske komade, kar beležimo mi posebnim zadovoljstvom in kar je odobravalo tudi občinstvo živahnim ploskanjem. „Slov. pevsko društvo“ je nastopilo dvakrat pod vodstvom svojega pevovodje gospoda Srečka Bartlja, a v oceno ne moremo reči drugega, nego da v noveji čas to društvo napreduje od dne do dne. Sosebno zbor „Vinska poskušnja“ pel se je tako precizno in duhu teksta primerno, da je navstal pravi vihar odobravanja, ko so nehali peti, in vihar se ni hotel poleči popred, nego da so zapeli še enkrat.

Posebno časten je bil nastop naših telovadcev: telovadili so tako dobro, kakor že dolgo ne. Že ko so se razvrstili videli smo, da imamo pred seboj vrsto dobrih telovadcev. Na drogu so se izvajale razmerno težke vaje, nekatere celo jako težke. Izvedene so bile pravilno in sosebno treba povdarjati, da sta bila pravilna toliko nastop pod drog, kolikor odskok z droga. Vaje na drogu so se završile kolebnimi kombinacijami, izvedenimi elegancijo.

Na bradlji so se izvajale težke uporne vaje lepo in precizno. Odskakalo se je prednožno. Kolebne vaje so se izvajale istotako precizno, kar velja v istej meri tudi o stojih. Zadovoljstvom

beležimo, da so nastopili večinoma boljši telovadci. In posebno naj si zapomnijo, da ni odločilne številke telovadcev, ampak način, kakor se izvajajo vaje. Utis, ki so ga napravili naši telovadci se svojim nastopom minole nedelje, je bil ta, da — napredujejo, da res vrše glavni namen sokolstva. Ako bodo vstrajali na tej poti, potem smemo biti uverjeni, da postanejo izvrstni telovadci v čast našemu „Sokolu“ in v jasen vzgled telovadnemu naraščaju. Slednjič treba povdariti, da je tudi ta nastop pričal o trudoljubivosti telovadnega učitelja, brata Nechronyja.

Po telovadbi je pričelo srečkanje, a se ni moglo dovršiti, ker se je usula strašna ploha. Ljudstvo je zbežalo v salon in na kegljišče, kjer se je pričela animirana svobodna zabava, a o nadaljevanju vspeveda na vrtu seveda ni bilo več govora. Res, žal nam je bilo, da nisti prišli na vrsto točki „skupina“ in „umetni ognji“. Sosebno skupina je bila kaj lepo sestavljena in bi bila kaj novega za naše občinstvo.

Konečno moramo izreči vso hvalo našemu rodoljubnemu občinstvu, kojega niso mogle odvrti vse nezgode vremena, da ne bi bilo skazalo „Sokolu“ svojih simpatij. Tako je prav! Vedno tesneja bodi vez, ki spaja naše socijalno življenje!

„Il Mattino“ in pa Tartinijeva slavnost v Piranu. Večkrat pové človek v jezi marsikaj, kar bi bil zamolčal, če bi mirnim duhom premislil, kaj govori. Kar velja o posamičnem človeku, isto velja o javnih glasilih, saj tudi v iste izlivajo posamičniki svoja mišljenja, svoje nazore in svoje nasvete. In to velja tudi o našem „Mattinu“. Naš oficijozni „Mattino“ se je strašno razjezil povodom Tartinijevih slavnostij v Piranu, ker ga — niso povabili na te slavnosti, pač pa drugih listov, in vsled tega je spregovoril resnico o tej slavnosti. Ali, dragi „Mattino“! Čemu jeziti se radi tega „preziranja“ in povdarjati, da nisi „nasprotnik“ istrskemu življu italijanskemu, ampak da si po lastni svoji izjavi „prijatelj in zaveznik“ laškemu časopisu v Istri? Saj to ve ves svet! Pomisli pa, da so radikalna gospôda hoteli biti lepo „med seboj“ in zatorej jim ni bilo treba „konservativca“ in „oficjoza“ v svoji družbi, najmanje pa — „trobentača“.

Hudo pa je moralo boleti „Mattina“ to „preziranje“ njegove avtoritete. Dasi zatrjuje, da si je hladil svojo jeza 48 ur, predno je pomočil svoje pero — v žolč, vendar še vse kipi v njem in baš radi tega je izbruhnil marsikojo, katero mu gotovo strašansko zamerijo „kolegi“ v „liberalnem“ taboru italijanskem! Takó u. pr. pravi „Il Mattino“, da je znal že vnaprej, da iz Tartinijeve slavnosti napravijo — politiško demonstracijo! „Il Mattino“ nam je izobnal v svoji ogočenosti, da je bilo kakih trideset „govorancij“ in napitnic, toda nijedna se ni bavila z umetnikom Tartinijem, ampak vsi so razkladali na dolgo in široko narodnost italijansko, „civilizacijo italijana“, „patria favella“ in druge tem sorodne lepe stvari, — kakor da bi bilo kaj takega potrebno povdarjati v Piranu, kjer govori sleherni kamenček o italijanstvu! — vsklika „Il Mattino“.

Nadalje nam je povedal ta list v svoji jezi, da so istrske glasbe svirale po Piranu tržaške poulične pesmi, med temi celo ono, ki ima duhoviti refrén: „La cioghi l'olio...“ No, od svoje strani smo povsem osvedočeni, da so „v povzdigo splošnega navdušenja“ svirali gotovo tudi ono, ki se glasi: „Lassé pur che in canti e subì, che i fazi pur dispetti...“ itd., dasi omenja „Mattino“ le v obče, da so istrske glasbe svirale „un centone delle famigerate canzonette triestine“. Kajti katera pesem more biti zbranim „bratcem“ milejša, nego ona, ki pravi: „Non se parla che talian?“ Potem nam je povedal „Il Mattino“ tudi — kar je vredno pibiti, — da niti italijanska inteligencija pravo za pravo ne zna, kdo in kaj je bil Tartini! In vendar se je zbralo toliko italijanskega življa v Piranu — torej le z namenom, da priredi — laško demonstracijo!

Prav hvaležni smo vrlemu „Il Mattino“ na njegovih razkritjih, kajti ista potrjujejo kolikor toliko naša domnevanja. Seveda smo mi povsem nedolžni na tem, ako pride „Il Mattino“ zaradi svoje — zgovornosti v navskrižje z „liberalnimi“ brati.

Le to bi še prosili, da naj nam vedno in vsikdar dobro obveščeni „Il Mattino“ pové, predno

ga mine razvnetost, da-li in koliko oseb je bilo zaprtih povodom te prelepe Tartinijeve slavnosti?

Kako nabirajo podpise za uvedbo italijanske propovedi v cerkvi rojanski! Iz Rojana nam pišejo: Kakor znano, dela kakih 15 Rojančanov na tlaku tržaškem. Le te je minolega petka sezval nadzornik del po ulicah ter jih podstavil pred alternativo: ali podpišite prošnjo za uvedbo italijanske propovedi, ali pa — ostavite delo!!! Mi ne vemo sicer, da-li so vsi dotičniki podpisali omenjeno prošnjo, ali to lahko rečemo odkritosrčno, da se skoro ni čuditi, ako siromak, ki mora skrbeti za ohranitev sebe in svoje družine, obnemore pod takim moralnim nasiljem. Pred vsem pa vprašamo: ali je to dostojno take institucije, kakoršna je naša sveta rimsko-katoliška Cerkev, da se takimi nemoralnimi sredstvi hoče uplivati na nje uredbo?!! V imenu ugleda Cerkve in cerkvene hierarhije morali bi s kompetentne strani protestovati proti takemu početju.

In potem vprašamo še: ali je dostojno XIX. stoletja, stoletja svobode in človekoljubja, da se ljudem, ki morajo na žgočem tlaku v potu svojega obraza služiti svoj kruh — ako se takim ljudem slednjič še vzkrāča osebna svoboda, a ko se jih sili, da morajo krvavečim srcem — krvavečim, to vemo za gotovo — nastopati proti svojim lastnim duševnim koristim in proti lastni krvi; ako se jih sili do činov, ki so protivni naravi in nazorom o značajnosti!!!

Takim načinom se nabirajo podpisi za uvedbo italijanske propovedi v župni cerkvi rojanski! A pametnemu človeku je jasno, kolika je cena tako nabranih podpisov! Glavni del krivde pa ne leži na onih, ki nabirajo podpise, ampak na onih, ki so intelektualni provzročitelji takega moralnega nasilja.

Zveza sokolskih društev, a ne na — Kranjskem! V praških listih čitamo, da je ministerstvo za notranje stvari že potrdilo pravila „Zveze vseh sokolskih društev češkoslovanskih“. V to zvezo spadajo vsa sokolska društva dežel češke krone in iz Nižje Avstrijske.

Tudi v nas Slovencih se menda že dlje časa snuje slična sokolska zveza, ali mi slutimo, da ministerstvo za notranje stvari ni niti še prišlo v tako položeno, da bi moglo potrditi ali ne potrditi pravila te zveze.

Občni zbor pevskega društva „Zarja“ v Rojanu bo v nedeljo dné 9. t. m. ob 11. uri predp. v prostorih otroškega vrta družbe sv. Cirila in Metoda v Rojanu. Dnevni red: 1.) Nagovor predsednikov, 2.) Poročilo tajnikovo, 3.) Poročilo blagajnikovo 4.) Morebitni nasveti in želje členov, 5.) Volitev novega odbora in 6.) Vpisovanje novo pristopivših udov.

Izlet v Komen. „Tržaško podporno in bralno društvo“ in „Slovansko pevsko društvo“ napravita dne 9. t. m. izlet v Komen. Naprošeni, prijavljamo tu nekoliko podatkov o namerovanem izletu. Izletniki se zberejo v nedeljo dné 9. t. m. na trgu pred veliko vojašnico ter se odpeljejo točno ob 6. uri preko Proseka, sv. Križa, Nabrežine, Šempolaja in Gorjanskega v Komen. V Nabrežini bode zajutrek v gostilni gospoda Nemca na cesti proti kolodvoru. Kosilo pa bo v Komnu. Drugi izletniki odpeljejo se točno ob 1½. uri pop. Voznina tja in nazaj z vstopnino na veselico vred znašala bo 1 gl. 50 nč. Oni, ki želé udeležiti se tega izleta, naj se požurijo s prijavo, oziroma z nabavo dotične izkaznice. Kajti društvo ne more kar na slepo najemati vozov. V zadnji hip pa tega niti ni mogoče. Doslej je najetih vozov za 140 oseb in oddati je še kakih 50 prostorov. Listki se dobivajo v tiskarni Dolenc. Udje „Tržaškega podpornega društva“, jih pa dobé tudi lahko v društveni pisarni.

K „napadu“ v Šempolaju. Gosp. Franjo Godnig, trgovec v Trstu na Acquedottu, naprosil nas je, da izjavimo, da on ni bil v Šempolaju, torej da ne zna ničesar, kaj se je tam dogajalo povodom že tolikokrat omenjenega „napada“. Tej želji ustrezamo s pripomnjo, da nam je dotični gospod trgovec Godnig, ki je bil med izletniki, in čigar izjavo o „napadu“ smo objavili v večernem izdanju od minole sobote, povodom svojega obiska v našem uredništvu narekel svoje ime: „Franjo Godnig“. Da ne bi bilo še na-

daljnjih nesporazumljenj, omenjamo, da ima ta gospod, ki je bil mej izletniki, svojo prodajalnico v ulici S. Francesco. št. 8.

„Kračanska žena“. (Dodatek Edinosti št. 88). Pišejo nam od nekje: „Nekatere so pale, ker so hotele same“, pisano je bilo v c. „Edinosti“. Katera žena bi hotela pasti? Vsakdo se ogiblje nesreče, zakaj bi se je ne ženo? Saj so tudi one stvari božje, čeravno vzete iz moza! Ako je krāčanska žena pala, bila ni sama kriva, kriv je bil kateri izmed mož, ki je hotel ali čakal prilike, da žena pade! Tako nesrečne žene udale so se, in udajajo se in se bodo udajale po velikem prestanem trpljenju razkošnemu življenju, kateremu je nasledek - prej ko ne - strah in groza, ako niso trdno podkovane v veri.

Kolikokrat so bili uzrok ženski nesreči, ali recimo zabljubljenemu parčku, poročeni možje in žene, misleči, kaj to njima treba, to je za njega ali za njo predobro, preimenitno itd. ter so drezali in podpihivali, dokler so ljubeča vrgli v kraj pogube. Koprnela sta drug po drugem, dokler jima ni odvetela pomlad. In potem, ko so se jima podrla vse sladke nade? Ali ni možno, da sta se oba udajala iz obupa nerednemu življenju? — Uzrok pogube žene je dostikrat napačna snubitev moža, zato, ker jo premalo duševno pozna, in nima prave prilike upoznati jo. Žena je sramožljiva, saj taka mora biti. Ako ne, zadušijo jo čeljusti redkih zob. Ona ne more in ne sme snubiti moža, ako hoče imeti mir v zakonu. Ovira jo tudi oni lepi ženski ponos, brez kojega bi smelo biti nobene krāčanske žene. In tako se često dogaja, da se ne najdejo bitja, ki so kakor ustvarjena jedno za drugo. Drugim šibkim stvaricam ženskega spola prerokovale so zopet zlobne rojenice že pri zibelki: propad. Take nesrečnice pomiluj Bog in mi, ker tudi niso same krive. (Oho! To pa ne, to je fatalistiško! Čemu pa ima človek svoj razum in svojo voljo?!) Ured.) Smilijo naj se nam iz srca in molimo za nje, da res ne padejo v skušnjava, kajti molitev je edina pomoč in rešitev. Uzrokov nesreč ženā je še obilno število — pa za danes dovolj.

Izlet na sv. Goro pri Gorici. Pevsko društvo „Slava“ se sedežem pri sv. M. Magdaleni Spodnji priredi izlet na sv. Goro. Izlet se boče vršil dne 14. t. m. Odhod okolo 9. ure zjutraj. — Društvo boče pelo v crkvi pri sv. maši in pri veselici v Solkanu, v prostorih ga. Možetiča. — Rojaki in drugi pobožni romarji, ki se hočejo udeležiti skupnega izleta in božje poti na sv. Goro za Marijin praznik, naj se takoj blagovolijo oglasiti ali pri odboru društva pri sv. M. M. Spodnji. št. 209, ali pri uredništvu „Edinosti“, ali v pisarni „Del. podp. društva“, via Molin piccolo, št. 1, ali pa v prodajalnici g. Ant. Žitka, v Stadion štev. 1, in sicer za prijavo je čas do 10. t. m. zvečer. Ako se oglasi zadostno število udeležnikov do rečenega dné, društvo najme zaseben vlak, s katerim se božjepotniki odpeljejo tja in nazaj po znižani ceni. Ustopalo se bo lahko v Grljanu in Bivju-Devinu. Dragi rojaki, znižena cena je odvisna le od mnogobrojne udeležbe in ne zamudite prilike, ki se vam nudi, prisustvovati prelepi in redki slavnosti. Vspored slavnosti se objavi kasneje.

ODBOR
pevskega društva „Slava“.

Iz Kanala nam pišejo: V „Primorskem listu“ od dne 1. avgusta 1896 povprašuje nekdo pod naslovom poštne zadeve: „Kje tiči vzrok, da še ni rešena zadeva o poštne pečatu?“ Gosp. dopisniku bodi odgovorjeno, da ono, kar je v seji sklenilo tukajšnje starestinstvo (a ne za samoslovanski napis, ker takega bi gotovo ne dobili), to je tudi izpolnil naš poštar. Gosp. dopisnik naj bi se le potrudil do poštne direkcije v Trstu in tam se lahko prepriča o resnici. Toliko v pojasnilo gospodu dopisniku.

O umorstvu v Malem Lošnju, o kojem smo objavili v današnjem zjutranjem izdanju brzojavko med najnovejšimi vestmi, vsprejeli smo obširniše poročilo. To poročilo pa nam je došlo prekasno, da bi je bili mogli priobčiti danes. Objavimo je torej v prihodnjem izdanju.

Prekrščeni trž. ulici. Cesta, ki veže ulico Montecucco preko ulice dei Navali z Vico S. Vito, dobila je ime „Via Pasquale Besenghi“, cesta v

šetališču pri sv. Andreju nad železnico pa „Via Giuseppe Tartini“. S tem imenom je Trst brzkone hotel zopet pokazati svojo solidarnost s Piranom. Žal, da pri nas peščica „liberalcev“ ukrepa in odločuje v imenu vsega prebivalstva.

Muhasta strela. Minolo nedeljo udarila je strela v hišo posestnika Pristerja v Gradiški. Napravila je luknjo v strehi, prebila zidovje, švignila skozi vse sobe, razbila mnogo šip, ostavivša povsodi očviden sled svojega obiska. Prava sreča je, da nikogar ni ubila ali ožgala, kajti v dotičnem poslopju stanujejo razven gospodarja še tri rodbine.

Špirit v morju. Včeraj opoldne ujeli so v morju kake tri milje od Miramara oddaljeno v vodi plavajoče tri sodčke špirita. Izročili so jih pristavniškemu kapitanatu. Špirita je okolu 94 litrov. Brzkone so jih vrgli tihotapci v morje, bojé se finančnih straž, ki so jih zasledovale.

Sodnjeko. Včeraj bila je pred tukajšnjim sodiščem razprava proti 24letnemu mehaniku Frideriku Schranz-u iz Trsta in 23letnemu brezposelnemu Antonu Trsiču iz Kobarida, obtoženima težkega telesnega poškodovanja. Dne 1. junija t. l. zjutraj na vse zgodaj napala sta iz maščevanja krošnjarja Antona Cuttina, s kojim sta se malo poprej sprla v kavarni. Uršič je Cuttina držal, da se ni mogel braniti, Schranz ga je pa škarjami udaril z vso silo parkrat po glavi in po ramah, prizadevši mu par nevarnih ran. Sodišče je obsodilo Schranza na 18 mesecev, Uršiča pa na leto dni težke ječe.

Hišina Ivana Gasperčič iz Bovca dobila je včeraj zaradi tatvine tri mesece ječe. Ukradla je bila trem rodbinam, pri kojih je služila, perila, obleke in drugih predmetov, vrednih preko 50 gl.

Narodno-gospodarske stvari.

Slovenski gospodarji, pozor!

Med najkoristnejše naprave, ki jih je dala omika človeški družbi, štejem brez dvombe v prvo vrsto tudi zavarovanje proti požaru. Zato si pa vsak vesten in moder gospodar zagotovi svoje imetje s tem, da je dobro zavaruje, to je, da v slučaju požarne nesreče dobi za pogoreli predmet odškodnino. Dobro je pa zavaruje s tem, da je, prvič, zavaruje vrednosti predmetovi primerno visoko, drugič, da je zavaruje pri banki, ki je na glasu radi svoje solidnosti in da je zavarovancu popolno garancijo, da mu bo v slučaju požara hotela in tudi mogla dati tako odškodnino, da bo znjo zadovoljen.

In med zavarovalnicami, ki slujejo radi svoje kulantnosti in trdne podlage, štejem tudi banko „Slavijo“. Ona nudi vsakemu gospodarju več ugodnosti kot vsaka druga zavarovalnica. Vzemimo le slučaj, če ima gospodar zavarovano živino v hlevu, pa jo strela ubije na polji, ali kjersibodi pod milim nebom. Vsaka zavarovalnica bi v tem slučaju odrekla odškodnino, „Slavija“ pa jo izplača, kakor če bi strela ubila živino v hlevu. Poleg tega storila je „Slavija“ ravno v Istri že jako veliko v prospeh narodnega gospodarstva, kar jej gotovo hvaležnim srcem priznava marsikateri gospodar. Poleg vseh teh in drugih ugodnosti pa je „Slavija“ jedini slovenski zavarovalni zavod, in dolžnost je slovenskemu gospodarju, da podpira domaćinca, ne pa tujih zavarovalnic, kjer prehaja njegov denar večinoma židovskim, našo narodnost sramotečim možem v roke. Zavarujte se torej, slovenski gospodazji, pri „Slaviji“, ki ob mnogih prilikah podpira tudi naše narodne težnje, ki vam ponuja isto če ne večjo sigurnost kakor vsak drug zavarovalni zavod, in oklenite se onih, ki so z vami jedne krvi in ki se z vami vred trudijo, da bi priborili slovenskemu narodu neodvisnost in veljavo tudi v gospodarskem oziru.

Nasvet našim vinogradnikom.

Naša Primorska dežela je kaj sposobna za pridelovanje finega namiznega sadja, posebno pa še breskvi in marelic. Pri vsej tej sposobnosti pa je naše sadjarstvo kaj na nizki stopinji, kakor so tudi druge kmetijske panoge. Želeti bi bilo, da bi se gojilo vsakovrstno pri nas vspevajoče sadje, posebno pa še zlahtno namizno, sposobno za kup-

Lastnik konsorcija lista „Edinost“. Izdavateli in odgovorni urednik: **Fran Godnik**. — Tiskarna Dolenc v Trstu.